

ACC. N:R M. 10827: 1-7.

Landskap: Småland
Härad: S. Tjust
Socken: Hjorted
Uppteckningsår: 1948.

Upptecknat av: Ludvig Andersson
Adress: Rudeby, Askeryds Kyrkby
Berättat av: Petter Andersson
Född år 1830 Hallingebergs m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Offer mot sjukdom.

s. 1-7.

H. G. 1.

ACC. N:R M.10827:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Då man slog ut hett vatten; sallake eller på annat sätt störde åtroar t. ex genom odling, stenrödning, förorening o. s. v. trodde man, att man fick sjukdomar, såsom utslag, klåda, märling, röda hund o. d., och man sökte då bli fri från sjukdomen genom att offra på den plats, där man trodde sig ha stört åtroarna.

Vätter och onda bett trodde man förekom i supravetter och sanka sjö-vikar. Om man störde eller kom i beröring med vätter trodde man, att man fick nervreke, reumatism o. d. Onda bett döemot förorsake butnader, uppsvallningar, vattbildning och liknande sjukdomar. Man offrade då i regel pengar. Iven offer av nålar och smycken förekom. Likaså kunde man offra lätta metaller

och godsaker; allt beroende på tillgången.
Kälar och pengar gräddes alltid ner i jorden.
Matvaror o. d. lade man döremot vranja.

Da man fäste sjukdomar reid trä
användes flera sätt. För ögon-, öron- och
handverk skar man en färsk säl-
käpp ca 15-20 cm. lång. I denna
skar man vissa skårar och då brukade
man skära så många skårar som det
antal dagar som sjukdomen beräknades
vara. I vissa fall skulle patienten vara
fullt återställd, då käppen var tor. Allt
detta ombesörjdes av en man i söstallning
som hade detta om hand i flera sock-
nar.

När man försökte bota sjukdomar genom
att dra den sjuke genom ett natur-
ligt luddat hål i ett trä, var det

mest fräga om inväntes sjukdomar,
exempelvis mag- och bröstsjukdomar.
Man kunde även använda en stark
av ett stort ihåligt trä. Vid de uppräta-
rade tillfällen angående trä användes
inga offer, utan man läste endast
en bön varvid sjukdomen skulle
kunna bortskaffas. Dessa böner och
besvärjelser ansågos mycket hemliga och
endast de personer, som hade hand
om detta kände till dess innebörd.
Dessa personer kunde liknas vid nuti-
dens homeopater.

En offerkälla finns här i grann-
socknen, nämligen i Äskelstorp i Färby
socken i Jönköpings län. Där offerades
så sent som på 1910-talet. På för-
somnaren var det alltid en större

offerfest, varvid folk från flera
koningliggande socknar kommo tillstä-
des för att dricka av källans vatten,
som ansågs mycket hälsoamt. Även i
vardagslag förekom enstaka offer.

Vi kunna med fördel vända oss
till denna gårds nuvarande ägare herr
Simon Karlsson, Skelstrup, Flisby, som
genom sina förfäder erhållit uppräp-
tligt kännedom om dessa förhållanden
i äldre tider.

Jag känner även till en offer-
källa i Hjorteds socken i Skåne län,
vilken är belägen under ett berg, som
kallas Källberget. Dit gingo folk för
att dricka av vattnet, och man beträ-
kade även patienter vid dessa tillfällen.
Offerfester förekommo aldrig, utom det

var endast utstaka besöke, som för-
toges. 'Sådana sjukdomar som blod-
brist, danssjuka och andra liknande
biestsjukdomar ansågs man kunna bli
botad från. Som offer användes i regel
pengar och rålar. Den som tog
dessa offrade pengar och föremål, an-
såg man hade försålt sin själ.'

Även offer i bäckar och vatten-
drag förekom, och man sökte då bäckar
vilkas vatten runnit i motsatt riktning
mot öriga kringliggande bäckars vatten.

Där offrades i regel för ^{klarna} barn, varvid
man brännade dessa. Vid dessa till-
fällen offrades matvaror och pengar.
Jag kommer till en sådan bäck i
min hemsocken.'

Även vid kreatur och bostäder

fästade man sjukdomar. Det förekom
även en slags kraftöverföring från vissa
fiska, levande djur och från träd,
varvid man drack av djurens blod resp.
trädens sår och saft.

Fösta sjukdomar vid stenar känner
jag inte till, men vid stenar offrades
för framgång och särskilda önskningar
som man ville ha uppfyllda. Bland
sådana personer som önskade barn
voro offer av dotter och liknande
föremål ofta förekommande. De som
önskade framgångar och rikedomar
offrade pengar.

En offersten, som är belägen i
Hjörreds socken inte långt från Ån-
karstun är en stor flat sten, som
liknar ett matbord, där kringresande

personer brukade intaga sina måltider. Den också mykhet söregen eftersom sjötra kung Karl XII intagit en måltid där. Han offrade även en stor silverpenning för framgång och lycka.

Min saganman Petter Andersson var född i Hellingberg socken i Kalmar län omkring år 1830.